

Kritienu riska izvērtēšana insulta slimniekiem stacionārā RAKUS “Gaiļezers”

*Ulla Bambīte*¹, *Illa Mihejeva*^{2,3}, *Aivars Vētra*²,
*Dina Baško*¹, *Agnese Kārklīņa*³

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Tālākizglītības fakultāte, Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

³ Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

Ievads. Pēc Pasaules Veselības organizācijas (PVO – *World Health Organization*) sniegtās informācijas redzams, ka ik gadu reģistrē 37,3 miljonus kritienu, kas ir pietiekami smagi, lai persona vērstos pēc medicīniskās palīdzības. Savukārt Latvijā (Slimību kontroles un profilakses centrs, 2012) kritieni veido 13% no visiem ārējiem nāves cēloņiem, iedzīvotājiem vecuma grupā virs 65 gadiem šis rādītājs ir trīs reizes augstāks nekā iedzīvotājiem vecuma grupā līdz 65 gadiem.

Vairums kritienu notiek, mijiedarbojoties dažādiem riska faktoriem: jo vairāk faktoru iedarbojas uz personu, jo ir lielāks kritienu risks. Visbiežāk kritieni notiek iekšstelpās, to skaitā arī ārstniecības iestādēs. Latvijas Veselības aprūpes sistēmas pieņemtajā pacientu izmeklēšanā specifiska kritienu riska novērtēšana netiek iekļauta. Kritienu riska novērtēšana ļauj plānot atbilstīgas risku mazinošas ieviešanas stratēģijas, piemēram, pacienta funkcionālo spēju uzlabošanu, vides modifikāciju, kā arī aprūpē iesaistīto personu izglītošanu, lai uzlabotu personas funkcionālo kapacitāti, novērstu vai mazinātu kritienu skaitu un līdz minimumam samazinātu kritienu dēļ gūtos ievainojumus.

Darba mērķis, materiāls, metodes. Darba mērķis ir izpētīt kritienu riska novērtēšanu RAKUS “Gaiļezers” pacientiem ar SSK diagnozēm I60–I63 stacionāriem 6. nodaļā no 2014. gada 1. oktobra līdz 2015. gada 31. janvārim, kā arī kritienu riska saistību ar insulta veidu un funkcionālajiem traucējumiem. Tika izpētīti pacientu stacionārajās medicīniskajās kartēs esošie funkcionālo speciālistu novērtēšanas protokoli, apkopota informācija. Iegūtie dati tika apstrādāti ar *Excel* un *SPSS 19.0* (aprašotās statistikas metodes, korelāciju noteikšana).

Rezultāti. RAKUS “Gaiļezers” 6. nodaļā ar SSK diagnozi I60 – I63 no 2014. gada 1. oktobra līdz 2015. gada 31. janvārim tika stacionēti 453 pacienti. Vidējais ārstēšanās ilgums stacionārā bija 7,41 gultas diena. Visi pacienti tika izmeklēti un diagnoze tika noteikta pēc diagnostiskajiem kritērijiem un veiktās CT. Stacionētie pacienti bija vecumā no 21 līdz 94 gadiem, vidējais vecums 72,63 gadi (SD 11,741), kopā 453 pacienti (262 sievietes/191 vīrietis), 407 – ar diagnozi I63, 34 – ar I61, 11 – ar I60 un viens ar I62 diagnozi. Kritienu risks vispār netika izvērtēts 216 gadījumos, 140 gadījumos tika izvērtēts risks, nosakot to punktus, lietojot Kritienu riska novērtēšanas skalu, un 97 gadījumos tika noteikts, ka pastāv kritienu risks, bet bez pamatojuma punktos. Statistiski ticama, vidēji cieša korelācija ir starp kritienu risku un sēdēšanas līdzsvara traucējumiem ($p = 0,000$), atkārtotām insulta epizodēm ($p = 0,000$), mobilitātes traucējumiem ($p = 0,000$), kā arī sensorās funkcijas traucējumiem ($p = 0,000$).

Secinājumi. Kritienu risks ir pacientiem ar atkārtotu insultu un funkcionēšanas traucējumiem. Kritienu risks tika izvērtēts tikai 52,1% gadījumu no kopējā skaita, kas nozīmē, ka kritienu risks stacionētajiem pacientiem netiek vērtēts kā medicīniska problēma.